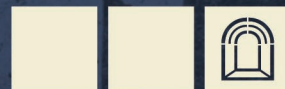

1945

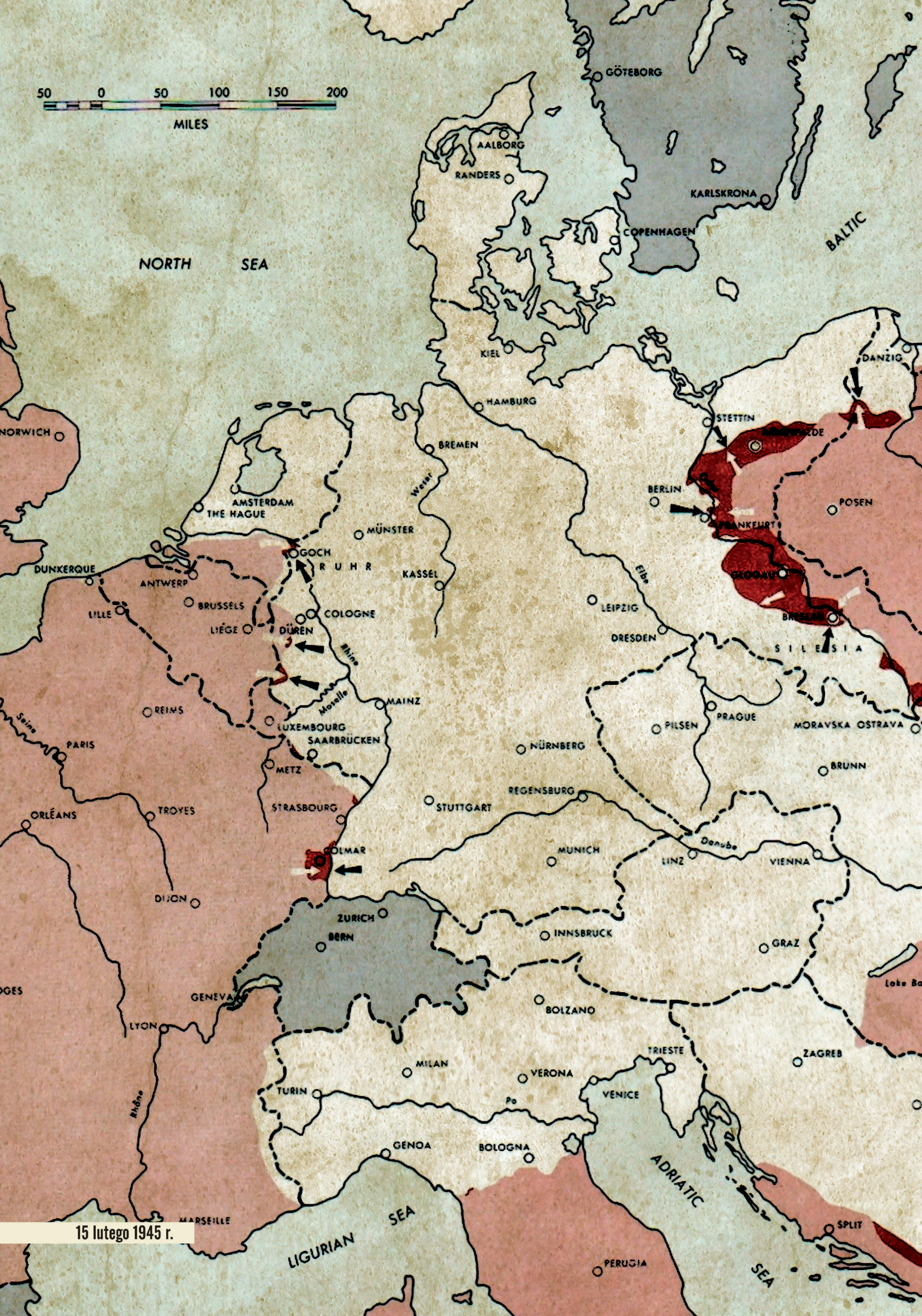
www.wzgorzezamkowe.pl

JALTA
WARSZAWA
BERLIN
POCZDAM
HIROSZIMA
NAGASAKI

50 0 50 100 150 200
MILES

15 lutego 1945 r.

A high-angle, black and white aerial photograph of a B-29 Superfortress bomber in flight. The aircraft is seen from a high altitude, showing its four engines and the intricate details of its fuselage and wings. Below the aircraft, a dense urban landscape is visible, with a grid-like pattern of streets and buildings. The image has a historical, slightly grainy quality.

1945

Wystawa, której katalog przestawiamy, obejmuje 10 tematów związanych z najważniejszymi wydarzeniami końcowego okresu II Wojny Światowej. W 1945 r. rozstrzygnęły się losy Europy i Polski na ponad 40 powojennych lat. Dopiero upadek Związku Sowieckiego w 1991 r. przekreślił ten powojenny podział Europy, w wyniku którego Polska była krajem zależnym – wchodzącym w skład sowieckiej strefy wpływów.

1945 WARSZAWA 17 stycznia

OPERACJA WIŚLAŃSKO-ODRZAŃSKA

Na przełomie 1944-1945 r. na ziemiach polskich front zatrzymał się na Wiśle. Wschodnia część kraju znalazła się pod okupacją sowiecką. Rządził tam Rząd Tymczasowy mający poparcie Związku Sowieckiego, lecz nie cieszący się poparciem społecznym. Pozostała część kraju pozostawała nadal pod okupacją niemiecką. Sowiecka ofensywa, rozpoczęta 12 stycznia 1945 r., w ciągu kilku tygodni doszła do linii Odry. 17 stycznia 1945 r. wojska 1 Armii Wojska Polskiego wyzwoliły leżącą w gruzach Warszawę. Na swoim szlaku bojowym 1 Armia przełamała niemieckie umocnienia – Wał Pomorski, zdobyła Kołobrzeg, w którym dokonano symbolicznych zaślubin z morzem, forsowała Odrę i doszła do Łaby. W wyniku szybkiej ofensywy Armii Czerwonej zajęto Kraków, Łódź, Bydgoszcz oraz Górny Śląsk. Ciężkie walki toczyły się jednak o Poznań i Gdańsk.

Defilada 1. Armii Wojska Polskiego – Warszawa – ulica Marszałkowska – 19 stycznia 1945 r.

1945 KRAKÓW 18 stycznia

1945 ŁÓDŹ 19 stycznia

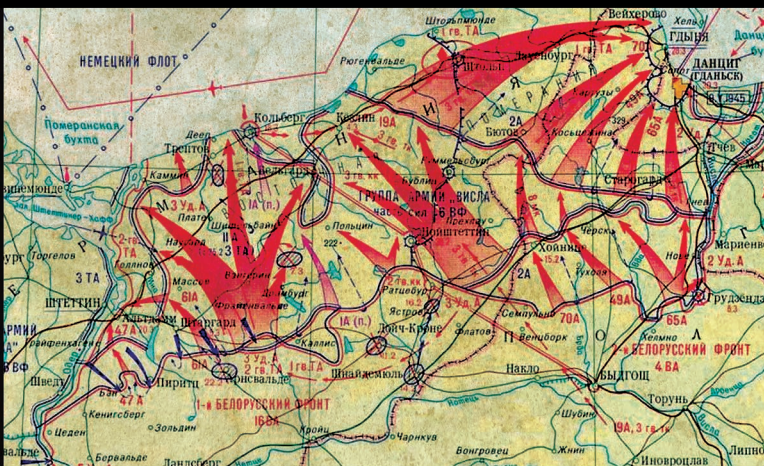
2 wystawa historyczna 1945

1945 BYDGOSZCZ 24 stycznia

Fot. Włodzimierz Kałdowski

1945 KOŁOBRZEG 4-18 marca

Poczet sztandarowy 10. pułku piechoty Wojska Polskiego, sfotografowany na kołobrzeskiej plaży krótko po zakończeniu walk o miasto. Fot. Józef Rybicki

1945 GDAŃSK 30 marca

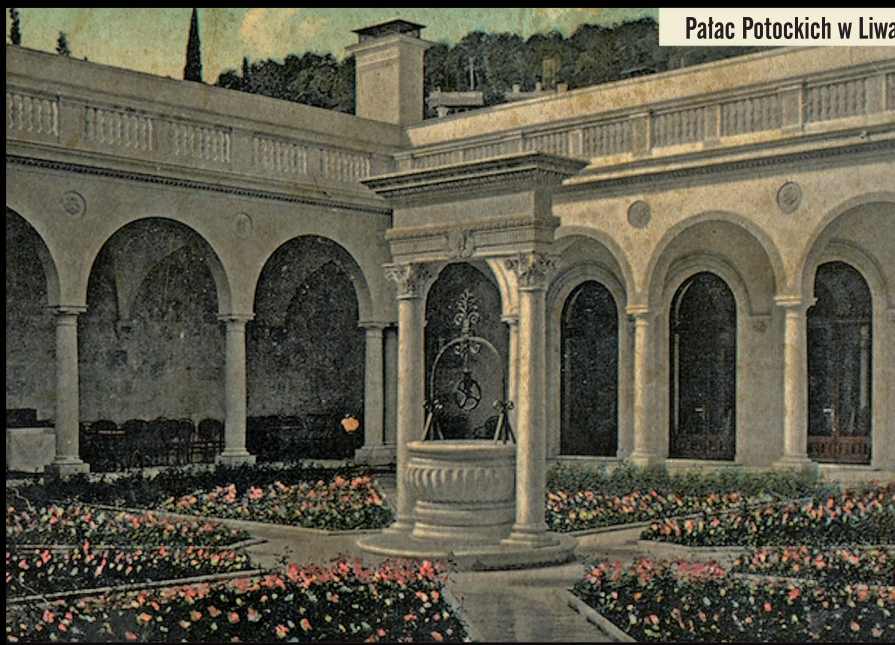

Fot. Arkadij Szajchel

Pałac Potockich w Liwadii leżącej pod Jałtą na Krymie – miejsce konferencji jałtańskiej.

1945 LIWADIA k. Jałty 4-11 lutego

KONFERENCJA JAŁTAŃSKA

Jałta stanowi symbol nowego porządku globalnego. USA i ZSRR stały się supermocarstwami oraz nastąpił zmierzch potęgi Wielkiej Brytanii. Podczas konferencji przywódcy koalicji antyhitlerowskiej: Związku Sowieckiego – Józef Stalin, USA – prezydent Franklin Delano Roosevelt i premier Wielkiej Brytanii – Winston Churchill, uzgodnili przyszły podział Europy. Polska weszła do sowieckiej strefy wpływów i utraciła połowę terytorium przedwojennego na rzecz ZSRR. W zamian miała uzyskać nabytki terytorialne na zachodzie kosztem Niemiec. Rząd Tymczasowy miał stać się podstawą przyszłego rządu w kraju. W wyniku konferencji w Jałcie Związek Sowiecki uzyskał wolną rękę w działaniach zmierzających do wasalizacji Polski. Do ZSRR wywieziono dziesiątki tysięcy działaczy Polskiego Państwa Podziemnego, aresztowano i wytoczono proces 16 jego przywódców. Terror organów bezpieczeństwa ZSRR miał złamać wolę oporu społeczeństwa polskiego sprzeciwiającego się narzuconemu systemowi komunistycznemu.

Panorama Lwowa – 1939 r. Fot. M. W. Wątopek

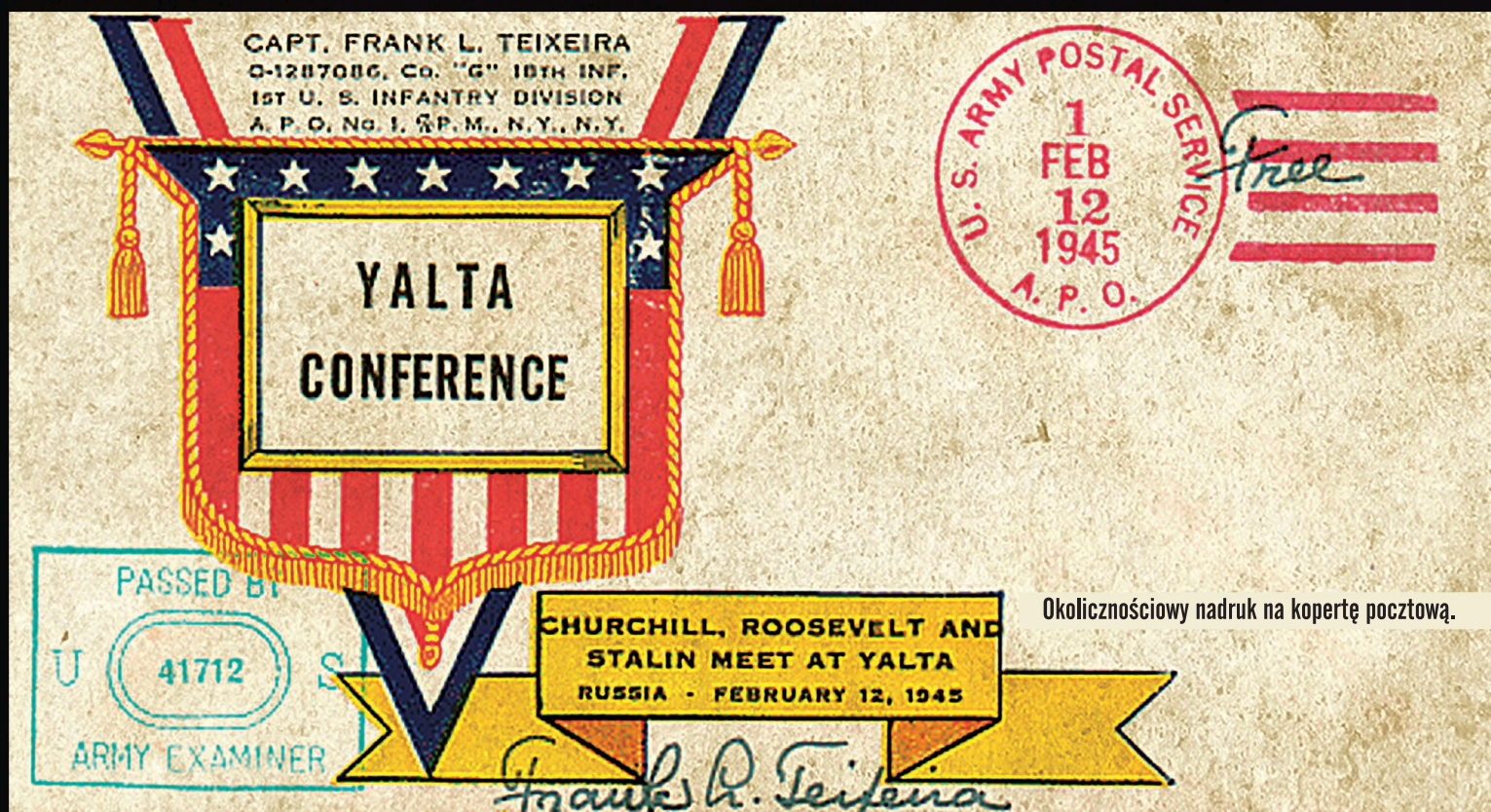
Dziedziniec pałacu w Lwadii — ósmy dzień konferencji — 11 lutego 1945 r.

Na zdjęciu: 1) premier Wielkiej Brytanii — Winston Churchill, 2) prezydent USA — Franklin D. Roosevelt, 3) marszałek ZSRR — Józef Stalin, 4) brytyjski minister spraw zagranicznych — Anthony Eden, 5) amerykański sekretarz stanu — Edward Stettinius, 6) brytyjski podsekretarz stanu do spraw zagranicznych — Alexander Cadogan, 7) minister spraw zagranicznych ZSRR — Władimir Mołotow, 8) ambasador USA w Moskwie — Averell Harriman.

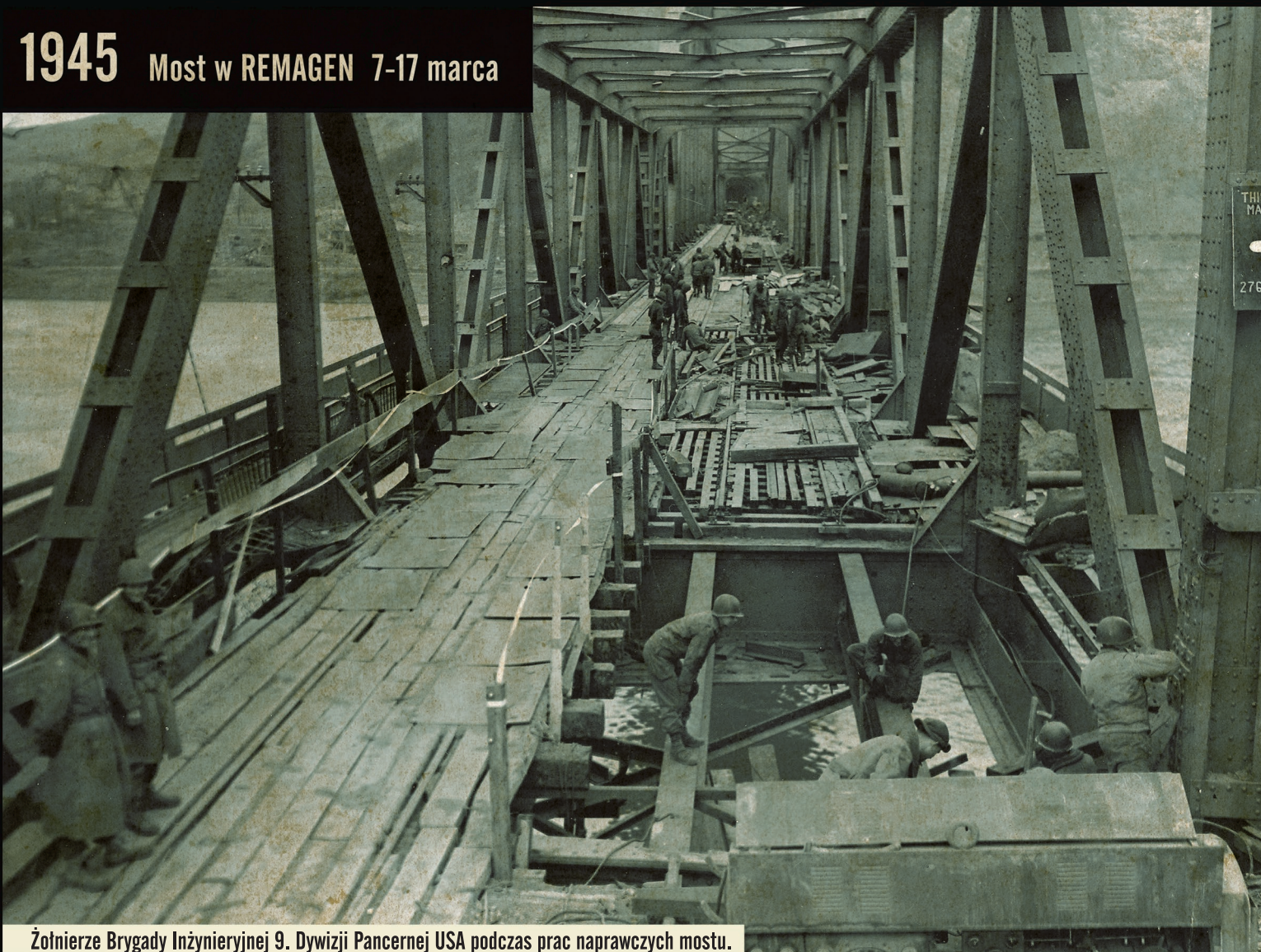
LWÓW i GRODNO — miasta, które według propozycji brytyjskiej miały pozostać w granicach powojennej Polski.

1945 Most w REMAGEN 7-17 marca

Żołnierze Brygady Inżynieryjnej 9. Dywizji Pancernej USA podczas prac naprawczych mostu.

11 marca — żołnierze 9. Dywizji Pancernej na moście Ludendorffa w REMAGEN.

17 marca — most Ludendorffa po kolejnym niemieckim ataku lotniczym.

FRONT ZACHODNI

Niemcy liczyli, że ofensywę Aliantów powstrzyma szeroka rzeka Ren – lecz 7 marca 1945 r. żołnierze amerykańscy zdobyli most w Remagen. Dzięki temu udało się przełamać tę linię oporu i ofensywa mogła rozwinąć się w kierunku środkowych Niemiec. W działaniach na terenie Niemiec brała udział 1 Dywizja Pancerna generała Maczka, która zakończyła swój szlak bojowy zajmując wielką bazę morską Wilhelmshaven. W wyzwoleniu północnych Włoch brał udział 2 Korpus Polski generała Andersa, który zakończył swój szlak bojowy zdobyciem Bolonii. W końcu kwietnia nad rzeką Łabą w środkowych Niemczech nastąpiło spotkanie wojsk amerykańskich i brytyjskich nacierających z zachodu, z Armią Czerwoną nacierającą ze wschodu. Dni III Rzeszy były policzone.

Emblemat 9. Dywizji Pancernej USA

1945 BOLONIA 21 kwietnia

21 kwietnia 1945 r. 5. Wileński Pułk Artylerii Lekkiej 5 KDP wjeżdża do Bolonii. Fot. W. Strzałkowski

1945 WILHELMSHAVEN 5 maja

Gen. Władysław Anders wizytuje żołnierzy 1 Dywizji Pancernej.

1945 TORGAU 25 kwietnia

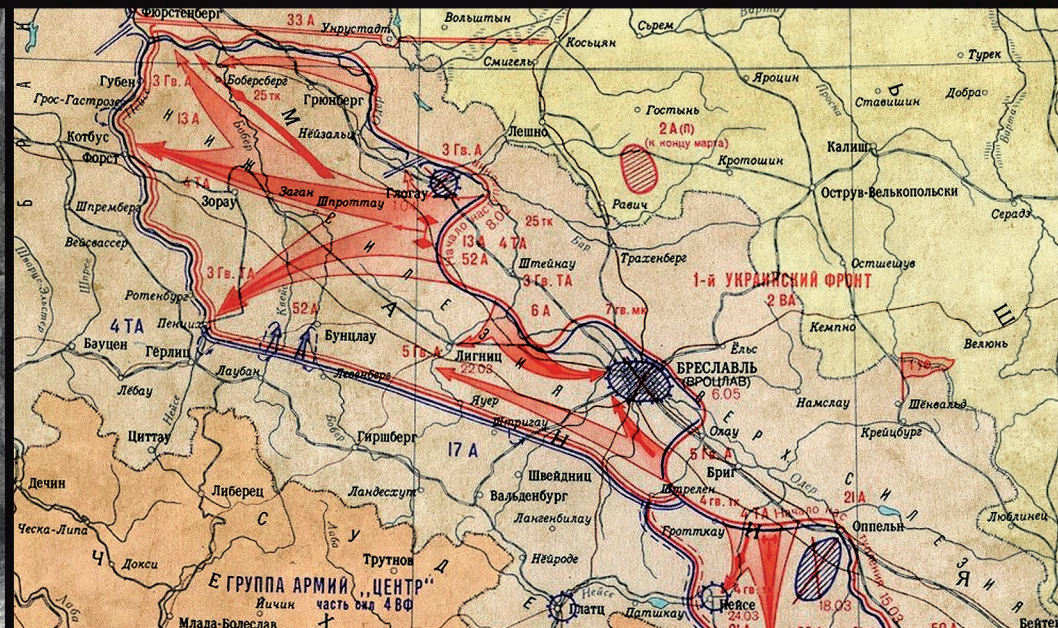

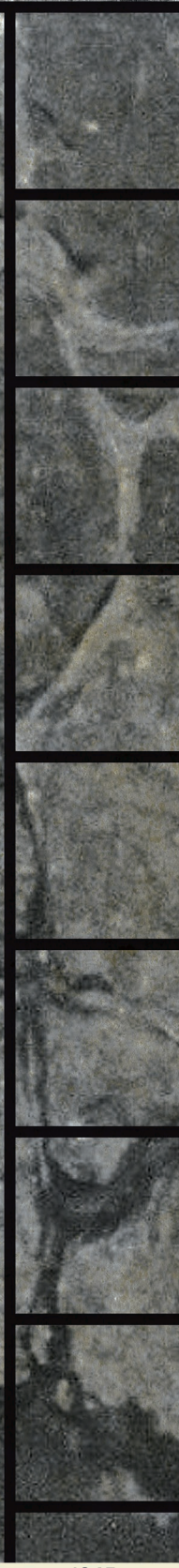
1945 GŁOGÓW 8 lutego — 1 kwietnia

OPERACJA DOLNOŚLĄSKA

W wyniku ofensywy styczniowej linia frontu doszła do Odry, na której Niemcy stawili silny opór. Miasta nad Odrą zostały zamienione w twierdze. W wyniku ciężkich walk niemal całkowicie został zniszczony Głogów, a oblężenie Wrocławia trwało trzy miesiące. Lubin został zajęty 9 lutego 1945 r. w rezultacie uderzenia z przyczółka pod Ścinawą. Ostatnie próby powstrzymania sowieckiej ofensywy miały miejsce pod Lubaniem, lecz zostały odparte. Dolny Śląsk w wyniku walk został bardzo zniszczony – wiele miast leżało w gruzach, pola były zaminowane, a mosty i fabryki wysadzone w powietrze.

1945 LUBAŃ 17 lutego – 6 marca

11 wystawa historyczna 1945

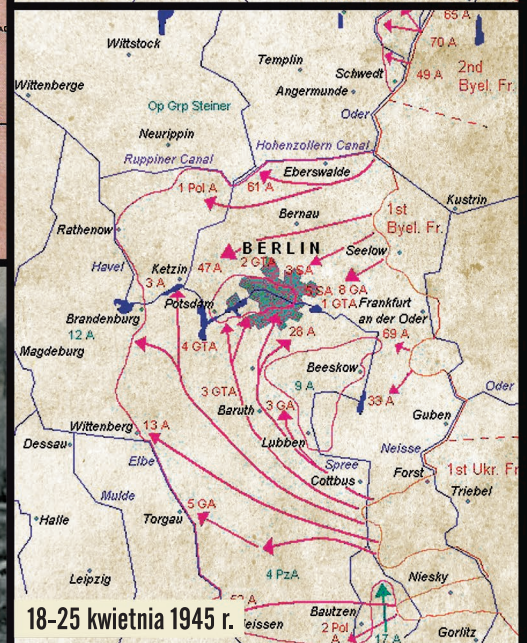

1945 WROCŁAW 13 lutego — 6 maja

Żołnierz Volkssturmu uzbrojony w rakiety przeciwpancerny „Panzerschreck”.

1945 Bitwa o BERLIN
16-25 kwietnia

BITWA O BERLIN

Walki o Berlin to symbol zwycięstwa nad hitlerowskimi Niemcami. Stolica „Tysiącletniej Rzeszy” była broniona zażarcie przed nacierającą Armią Czerwoną. Dopiero po samobójczej śmierci Adolfa Hitlera 30 kwietnia, opór niemiecki zelżał, a 2 maja dowództwo niemieckie podpisało kapitulację miasta.

13 wystawa historyczna 1945

1945 BERLIN 26-30 kwietnia

1945 BERLIN
30 kwietnia-2 maja

Kancelaria III Rzeszy i wejście do bunkra Hitlera.

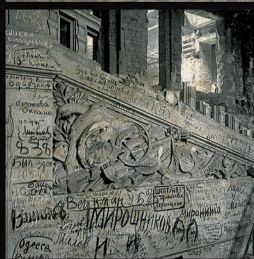

Zdobycie REICHSTAGU — zdjęcie inscenizowane — data wykonania: 2 maja 1945 r.

Fot. Jewgienij Chaldej

1945 BERLIN maj-lipiec

Marszałek Żukow odczytuje warunki kapitulacji Niemiec.

Berlin — dzielnica Karlshorst — 8/9 maja 1945 r.

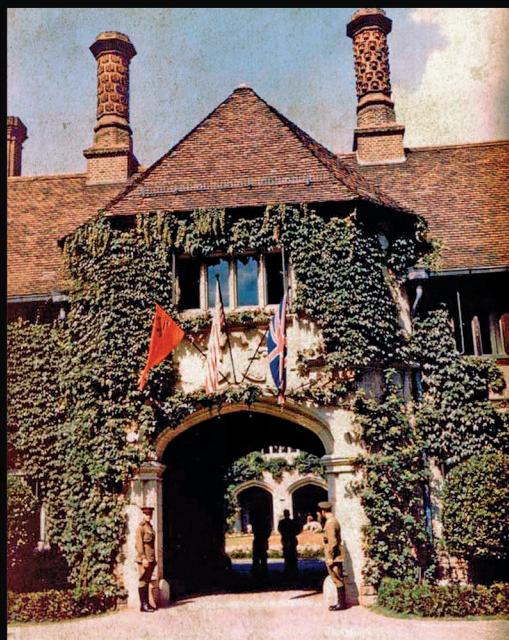
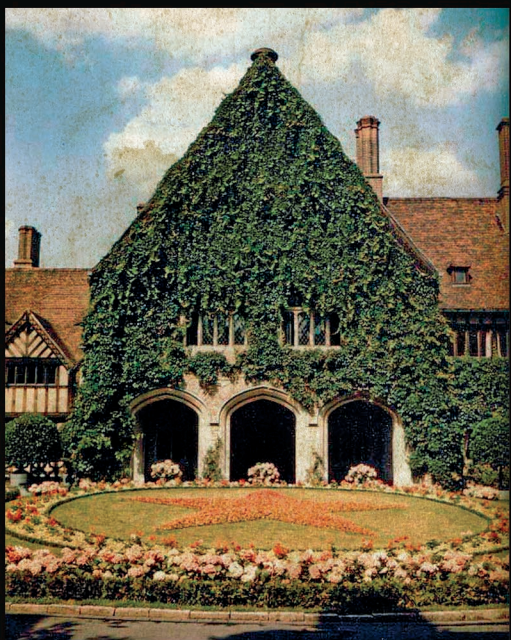

Feldmarszałek Keitel podpisuje kapitulację Niemiec.

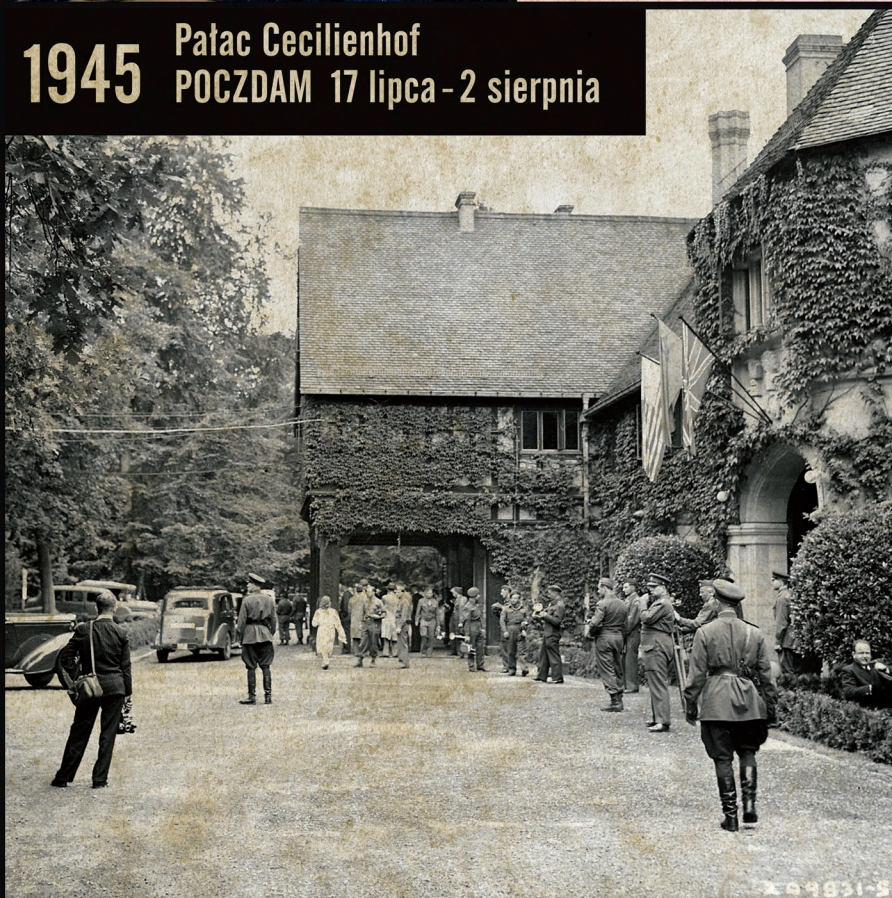

1) Georgij Żukow, 2) Bernard Law Montgomery, 3) Konstanty Rokossowski. Berlin, 12 lipca.

1945 Pałac Cecilienhof
POCZDAM 17 lipca - 2 sierpnia

Prezydent USA Harry S. Truman i marszałek ZSRR Józef Stalin.

KONFERENCJA POCZDAMSKA

Podczas konferencji w Poczdamie, przywódcy wielkich mocarstw ustalili nowe granice Polski na linii Odry i Nysy Łużyckiej. Podjęto również decyzję o wysiedleniu Niemców z ziem przyznanych Polsce, czyli Śląska, Ziemi Lubuskiej oraz Pomorza Zachodniego, Warmii i Mazur. W wyniku ustaleń z Poczdamu Niemcy zostały podzielone na strefy okupacyjne.

Winston Churchill — Poczdam — pałac Cecilienhof — 17 lipca 1945 r.

Marszałek Michał Rola-Żymierski i Bolesław Bierut.

17 wystawa historyczna 1945

Sala konferencyjna — Poczdam — pałac Cecilienhof — 17 lipca 1945 r.

1945 POCZDAM 17 lipca - 2 sierpnia

Ustalony w Poczdamie podział Niemiec na strefy okupacyjne.

NIEMIECKIE OBOZY KONCENTRACYJNE

Wyzwolenie obozów koncentracyjnych w Auschwitz-Birkenau, Bergen-Belsen, Mauthausen i Dachau stanowiło szok dla żołnierzy alianckich. Skala niemieckich zbrodni była dużo większa niż się spodziewano. Miliony ludzi zostało skazanych na zagładę. Żydzi, których wymordowano prawie 6 milionów, mieli przestać istnieć, a dla narodów Europy Wschodniej, w tym dla Polaków przeznaczono rolę niewolników. W czasie trwania II Wojny Światowej zginęło ponad 60 milionów ludzi, w tym ponad 5,5 miliona obywateli polskich.

Brama obozu koncentracyjnego w Dachau – stan obecny.

1945 Auschwitz-Birkenau 27 stycznia

Żołnierze Armii Czerwonej (454. Pułku Strzeleckiego 100. Dywizji Piechoty) przy bramie obozu – 27 stycznia 1945 r.

1945 Dachau 29 kwietnia

29 kwietnia 1945 r. wojska amerykańskie (3. batalion 157. pułku 45. dywizji piechoty) wyzwoliły niemiecki obóz koncentracyjny w Dachau. Amerykanie uwolnili około 67 tysięcy więźniów. Widok, jaki zastali w obozie był przerażający. Przy bocznic kolejowej natknęli się na pociąg ewakuacyjny z Buchenwaldu z wagonami pełnymi ciał więźniów. Po zajęciu Dachau doszło do egzekucji członków załogi obozu i żołnierzy Waffen-SS. Amerykanie pod wpływem tego, co zobaczyli, nie przeciwstawili się również samosądom, dokonywanym przez oswobodzonych więźniów na członkach załogi obozowej.

W maju 1945 r. prokuratura 7. Armii Stanów Zjednoczonych rozpoczęła dochodzenie w sprawie wydarzeń w Dachau. Dochodzenie prowadził p.łtk. Joseph Whitaker. Jego raport z 8 czerwca 1945 r. *Investigation of Alleged Mistreatment of German Guards at Dachau* zalecał postawienie oficera dowodzącego 3. batalionem przed sądem wojennym. Raport i jego ustalenia zostały jednak odrzucone przez gen. Pattona (pełniącego funkcję wojskowego gubernatora Bawarii), a sam dokument postanowiono utajnić.

1945 Bergen-Belsen 15 kwietnia

Leżące wzdłuż drogi ciała więźniów obozu Bergen-Belsen. Fot. George Rodger

1945 Ebensee 6 maja

1945 Mauthausen-Gusen 5 maja

Żołnierze 11. Dywizji Pancernej USA w obozie koncentracyjnym Mauthausen.

1945 Buchenwald 11 kwietnia

Gen. Dwight D. Eisenhower w Buchenwaldzie — 12 IV 1945 r.

BOMBARDOWANIA STRATEGICZNE NIEMIEC I JAPONII

Alianckie naloty na Niemcy miały zmniejszyć wolę oporu oraz zniszczyć przemysł zbrojeniowy. Od 1942 r. systematycznie bombardowano duże miasta zamieniając je w morze ruin. Symbolem tych nalotów stało się Drezno, ostatnie duże miasto będące celem bombardowań strategicznych. Taki sam cel miały amerykańskie naloty na Japonię rozpoczęte w końcu 1944 r. Wszystkie większe miasta Japonii zostały w ich wyniku spalone. Zmniejszyło to znacznie japońskie możliwości prowadzenia wojny, lecz nie mogło złamać fanatycznego oporu.

1945 BERLIN 3 lutego

1945 DREZNO 13-14 lutego

1945 TOKIO

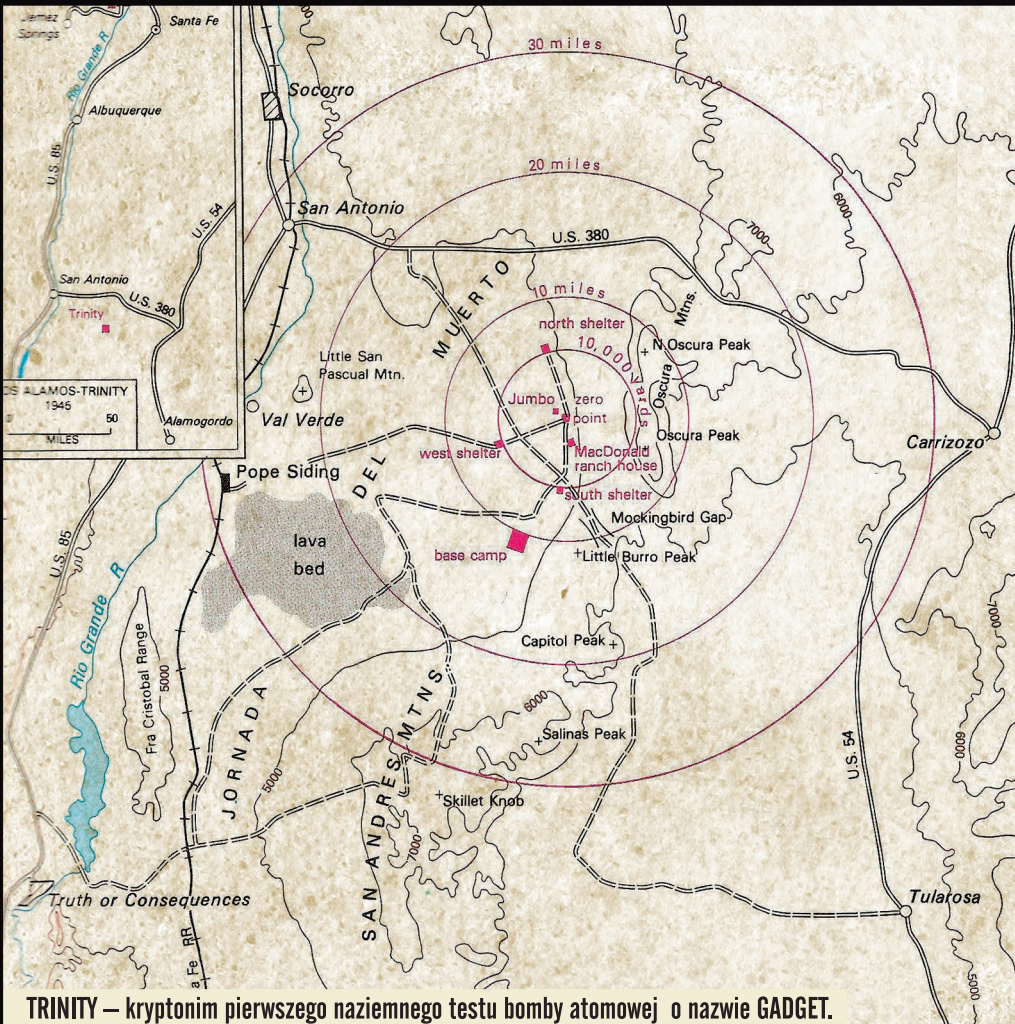

BOMBA ATOMOWA

Opracowana została w Stanach Zjednoczonych przy udziale czołowych fizyków i matematyków z wielu krajów (Manhattan Project). Tą nową bronią o nieznanej dotąd potęgze po raz pierwszy zrzucono na dwa japońskie miasta – Hiroszimę i Nagasaki. Choć miasta te zostały starte z powierzchni ziemi, a śmierć poniosło kilkadziesiąt tysięcy osób cywilnych, dla Amerykanów była to konieczność, wobec zakładanych setek tysięcy poległych żołnierzy w przypadku inwazji na Japonię. Dopiero bombardowania atomowe skłoniły Japonię do kapitulacji, która została podpisana 2 września 1945 r.

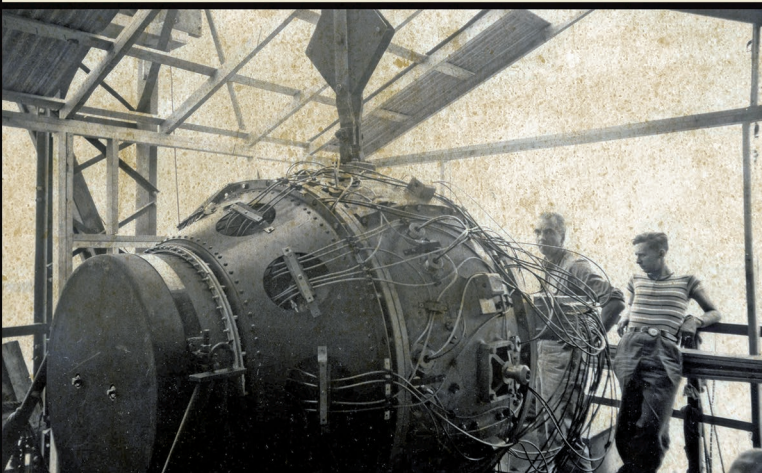
Nowy Meksyk – pustynia w pobliżu miasta ALAMOGORDO – lipiec 1945 r.

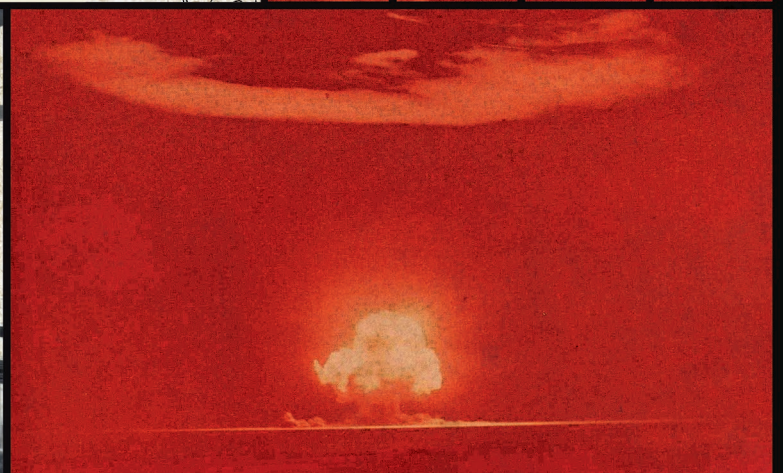
TRINITY – kryptonim pierwszego naziemnego testu bomby atomowej o nazwie GADGET.

1945 NOWY MEKSYK 16 lipca

Fizycy Norris Bradbury i Boyce McDaniel na wieży testowej – 15 lipca 1945 r.

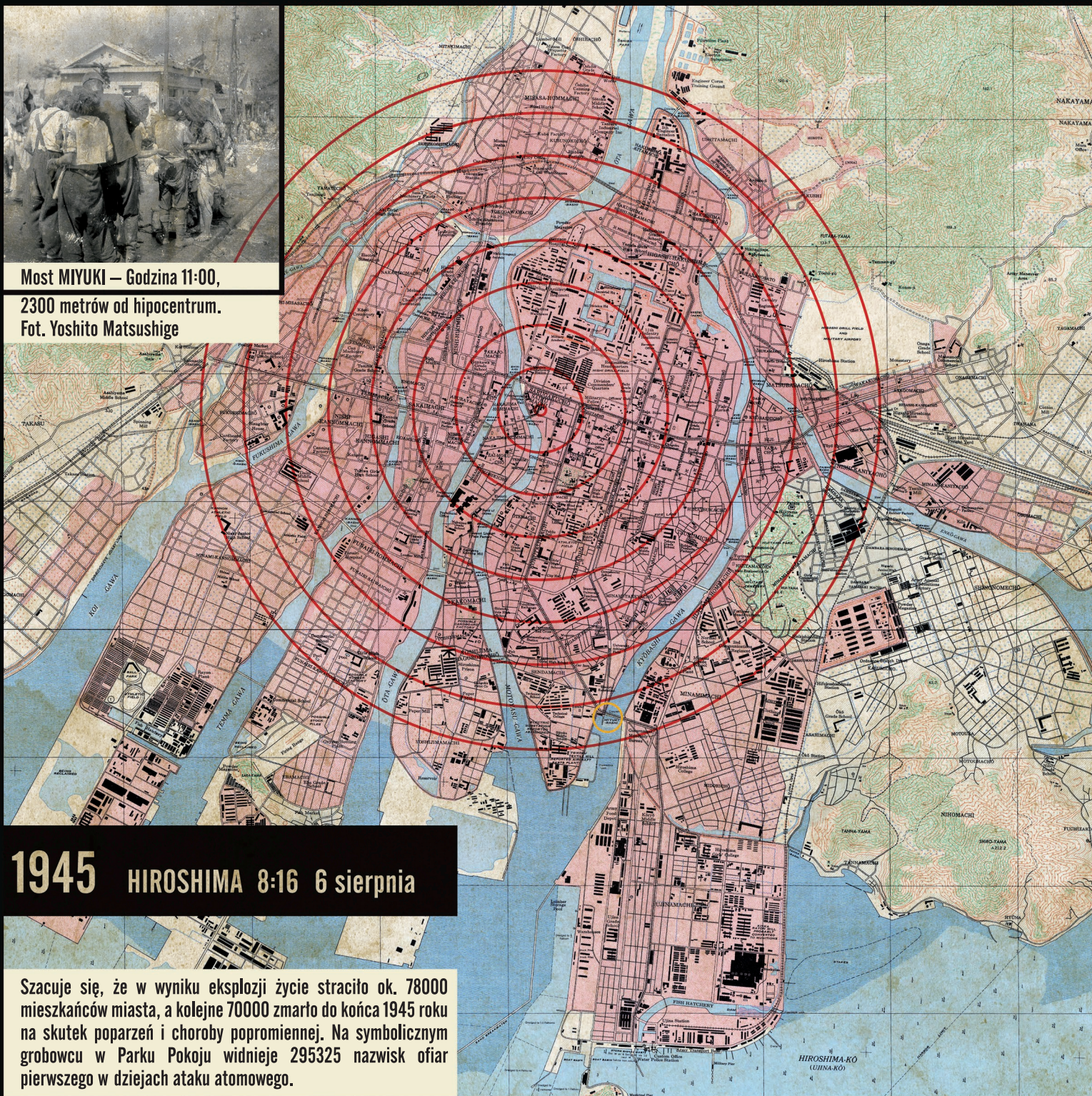

Pustynia JORNADA DEL MUERTO – godzina 5:29:45 – 16 VII 1945 r. Fot. Jack Aeby

Most MIYUKI — Godzina 11:00,
2300 metrów od hipocentrum.
Fot. Yoshito Matsushige

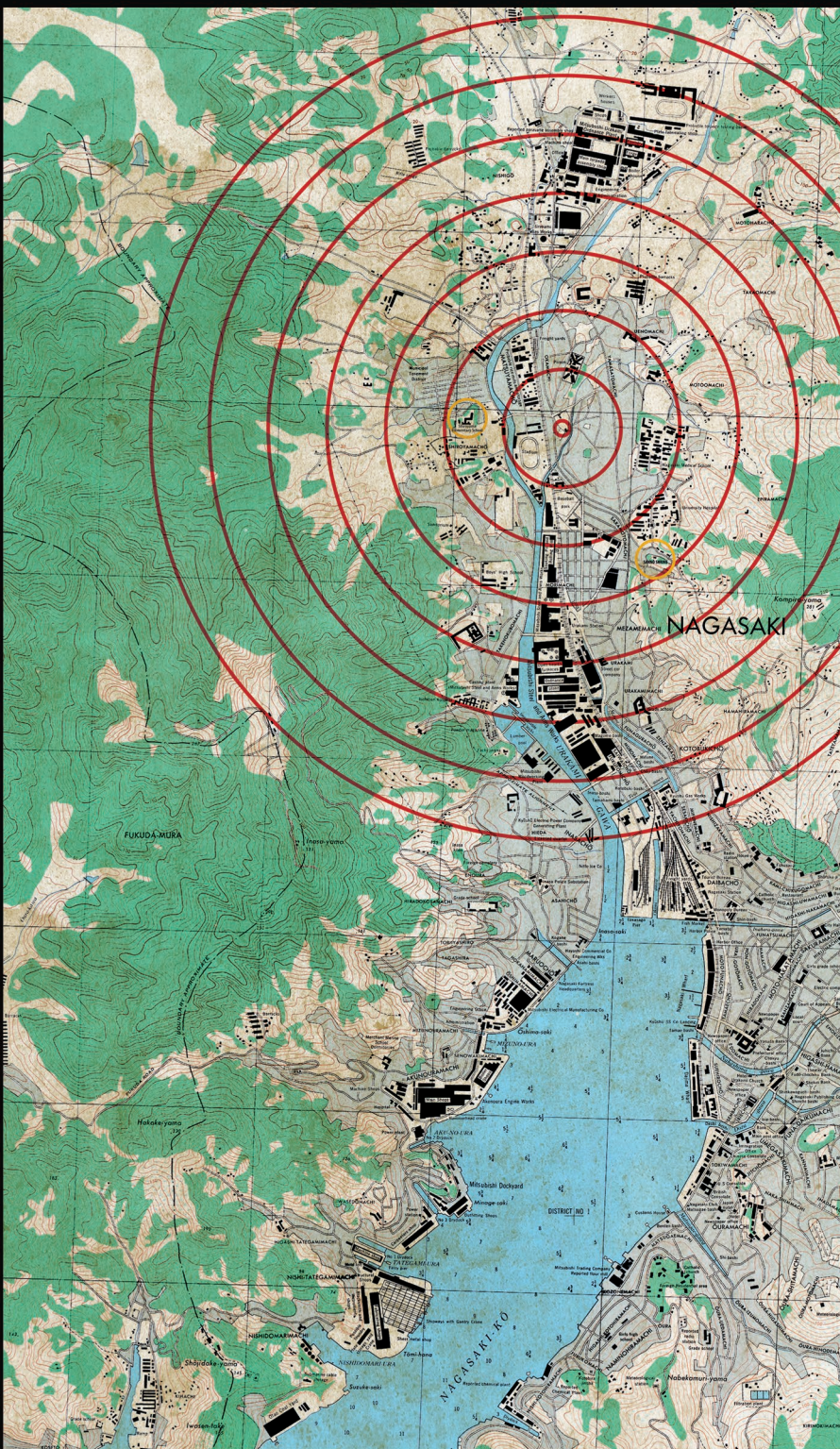
1945 HIROSHIMA 8:16 6 sierpnia

Szacuje się, że w wyniku eksplozji życie straciło ok. 78000 mieszkańców miasta, a kolejne 70000 zmarło do końca 1945 roku na skutek poparzeń i choroby popromiennej. Na symbolicznym grobowcu w Parku Pokoju widnieje 295325 nazwisk ofiar pierwszego w dziejach ataku atomowego.

CENTRUM WYSTAWOWE — 150 metrów od hipocentrum — obecnie budynek pomnik — KOPUŁA BOMBY ATOMOWEJ.

Dzielnica KOYAGI — 5000 metrów od hipocentrum.

Zdjęcie wykonał Hiromichi Matsuda w chwilę po eksplozji bomby plutonowej FAT MAN zrzuconej na NAGASAKI.

Ruiny świątyni SANNŌ — 800 metrów od hipocentrum.

1945 NAGASAKI 11:02 9 sierpnia

W wyniku eksplozji życie straciło ok. 39000 mieszkańców miasta. Liczbę ofiar poparzeń i choroby popromiennej szacuje się na ok. 40 000.

27 wystawa historyczna 1945

Budynek szkoły podstawowej SHIROYAMA — 500 metrów od hipocentrum — 13 sierpnia 1945 r.

1945

KAPITULACJA JAPONII
TOKYO BAY 2 września

Głównodowodzący sojusznicznych wojsk okupacyjnych generał armii Douglas MacArthur przemawia do zebranych podczas ceremonii bezwarunkowej kapitulacji Japonii. Za nim od lewej: admirał Bruce Fraser (Wielka Brytania), generał Kuźma Dieriewianko (ZSRR), generał Thomas Blamey (Australia), pułkownik Lawrence Moore Cosgrave (Kanada), generał Philippe Leclerc (Francja), admirał Conrad E. L. Helfrich (Holandia), wicemarszałek Leonard M. Isitt (Nowa Zelandia), generał Richard K. Sutherland (USA).

1945 DONCASTER — Anglia 8 maja

Fot. Ian Evans

1945 MOSKWA 24 czerwca

V-DAY W EUROPIE — 8/9 maja V-DAY W AMERYCE — 14/15 sierpnia

Koniec wojny był świętem w krajach zachodniej Europy i Stanach Zjednoczonych. W Polsce nie świętowano tego wydarzenia spontanicznie. Jedna okupacja została bowiem zastąpiona drugą. 7 maja Niemcy we francuskim Reims skapitulowali przed przedstawicielami armii USA i Wspólnoty Brytyjskiej. Kapitulację powtórzono na żądanie Stalina 8 maja w Berlinie o godzinie 23.01. Ze względu na różnicę czasu w Moskwie był już 9 maja, dlatego rocznica zakończenia wojny w Europie obchodzona jest w Rosji i niektórych państwach Europy Wschodniej właśnie tego dnia. 15 sierpnia cesarz Hirohito w radiowym orędziu do narodu ogłosił kapitulację Japonii (w USA był jeszcze 14 sierpnia), którą podpisano 2 września 1945 roku.

Fot. Jewgienij Chaldej

1945 NOWY JORK
Times Square 14 sierpnia

14 sierpnia 1945 r. — dzień ogłoszenia kapitulacji przez Japonię — Times Square w Nowym Jorku. Fot. Victor Jorgensen

1945 PARYŻ 15 sierpnia

1945

Galeria Zamkowa wystawa historyczna

maj 2015

Pomysł i koncepcja ogólna:

dr Marek Zawadka

Realizacja graficzna:

Tomasz Pulwer

Teksty i opracowanie historyczne:

dr Paweł Piotrowski

Aranżacja wystawy:

Grzegorz Polewczyk,

Tomasz Pulwer

Skład katalogu:

Tomasz Pulwer

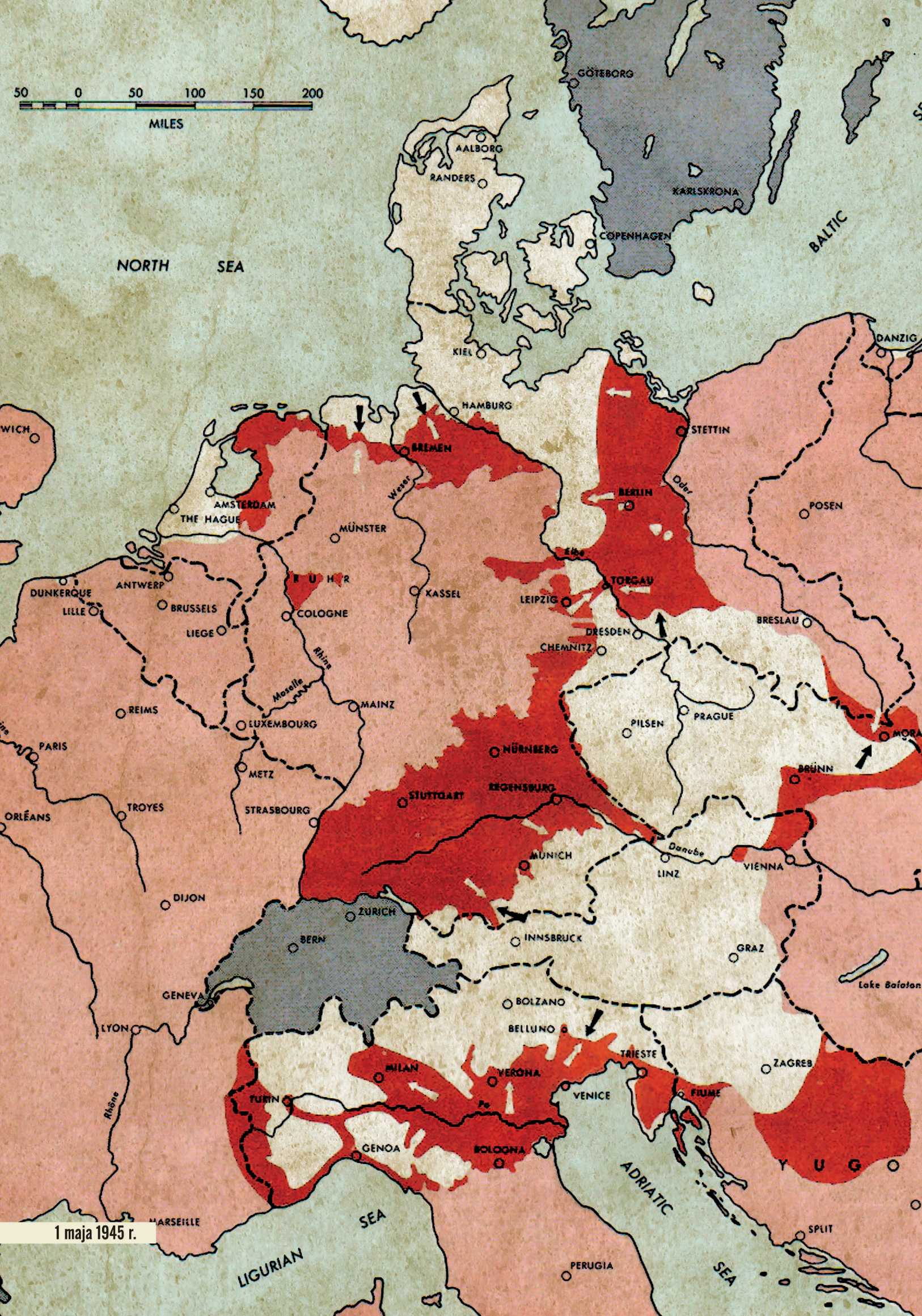
Ośrodek Kultury „Wzgórze Zamkowe”

59-300 Lubin, ul. M. Pruzi 7 i 9

www.wzgorzezamkowe.pl

1 maja 1945 r.

Ośrodek Kultury WZGÓRZE ZAMKOWE
www.wzgorzezamkowe.pl